

TRASTORNS DE LA PERSONALITAT 26942

Modificat: setembre 2007

Unitat de Personalitat, Avaluació, i Tractaments Psicològics.

Professors/es: Neus Barrantes-Vidal, Joan Deus Yela i Joaquim Puntí i Vidal.

OBJECTIUS

- a) Conèixer la clínica dels trastorns de la personalitat, els patrons típics i les nomenclatures i classificacions actuals.
- b) Capacitar per al diagnòstic d'un trastorn de la personalitat, recollint informació de diverses fonts: entrevista clínica, psicometria, etc.
- c) Conèixer els instruments i el procés d'avaluació dels trastorns de personalitat.
- d) Entendre la relació dels trastorns de la personalitat amb la resta dels trastorns psicopatològics i comprendre'n les implicacions etiològiques i terapèutiques.
- e) Conèixer el tractament psicològic i la combinació amb d'altres tractaments d'aquests trastorns.

TEMARI

- 1. El concepte de personalitat trastornada.
 - 1.1. Les fronteres entre la personalitat normal i anormal.
 - 1.2. Definició de personalitat trastornada.
 - 1.3. Models psicològics, psicomètrics i psicobiològics.
 - 1.4. Models de relació entre personalitat i psicopatologia.
- 2. L'aproximació històrica i científica als trastorns de la personalitat.
- 3. La classificació dels trastorns de la personalitat: els models categorials i els models dimensionals.
- 4. Les classificacions categorials dels sistemes diagnòstics DSM i CIE: organització i perspectiva històrica.
- 5. Els trastorns de la personalitat específics: criteris diagnòstics, simptomatologia associada, epidemiologia, etiologia, curs, diagnòstic diferencial i comorbiditat.

- 5.1. El trastorn paranoide.
- 5.2. El trastorn esquizoide.
- 5.3. El trastorn esquizotípic.
- 5.4. El trastorn antisocial.
- 5.5. El trastorn límit.
- 5.6. El trastorn histriònic.
- 5.7. El trastorn narcisista.
- 5.8. El trastorn per evitació.
- 5.9. El trastorn per dependència.
- 5.10. El trastorn obsessiu compulsiu.
- 5.11. El trastorn depressiu de la personalitat.
- 5.12. El trastorn passiu agressiu.

6. Els models dimensionals.

- 6.1. El model dels tres factors d'Eysenck.
- 6.2. El model dels *Big Five* de Costa i McCrae.
- 6.3. El model multiaxial de Millon.
- 6.4. El model psicobiològic de Cloninger.
- 6.5. El model biològic de Siever.

7. Tècniques d'avaluació i diagnòstic utilitzades en els trastorns de la personalitat.

- 7.1. L'entrevista clínica per a l'avaluació de cada trastorn i dimensió.
- 7.2. Les entrevistes diagnòstiques: SCID-II i IPDE.
- 7.3. Els autoinformes: l'MMPI, el NEO-PI-R, el TCI i el MMCI.

8. El tractament dels trastorns de la personalitat.

- 8.1. Abordatges biològics.
- 8.2. Abordatges psicològics, socials i teràpies combinades.
- 8.3. Tractament de trastorns de personalitat amb comorbiditat amb trastorns mentals.

PRÀCTIQUES

La realització de les pràctiques possibilitarà a l'alumne/a:

- L'anàlisi de casos clínics.
- Conèixer exemples pràctics de correcció, interpretació i redacció d'informes d'alguns dels instruments d'avaluació presentats.
- Aprendre a dissenyar un pla terapèutic per a alguns dels casos clínics presentats.

DOCÈNCIA TUTORITZADA

L'alumne pot proposar treballar sobre un tema del seu interès, oferint-se-li diverses metodologies per a fer-ho, com serien:

- L'anàlisi d'un cas que l'alumne estigui treballant al Pràcticum Extern en un centre clínic, social o educatiu. S'indica bibliografia rellevant i pautes per a poder analitzar els símptomes i trets del trastorn de la personalitat en aquell cas i com estructurar aquesta tasca.
- L'anàlisi de pel·lícules on apareixen personatges històrics reals o de ficció amb clara patologia de la personalitat i realitzar una descripció clínica d'aquesta fenomenologia.
- La revisió de la literatura més imprescindible recomanada pels professors i realització d'una síntesi per part de l'alumne per a què consolidi els conceptes més importants.
- L'anàlisi crítica de les teories etiològiques sobre un trastorn concret a partir de bibliografia.

AVALUACIÓ

- **Teòrica.** Es realitzarà amb un examen tipus test de 40 preguntes amb 4 opcions de resposta.
- **Pràctica.** Es realitzarà amb un examen amb preguntes curtes a partir de la presentació d'un cas clínic i els resultats d'algun instrument d'avaluació.

La **NOTA FINAL** de l'assignatura s'obté de la **mitjana aritmètica** resultant del sumatori de la nota obtinguda a l'**examen teòric i pràctic**, sempre i quan s'hagi superat amb un 5 la part teòrica.

Per a aprovar l'assignatura és imprescindible obtenir a l'examen teòric una nota mínima de 5 sobre 10.

BIBLIOGRAFIA

Bàsica

Asociación Americana de Psiquiatría. (1995). *Manual Diagnóstico y Estadístico de los Trastornos Mentales*. Barcelona: Masson.

Belloch, A., Fernández-Álvarez, H. (2002). *Trastornos de la Personalidad*. Madrid: Síntesis.

Roca, M. M. (2004). *Trastornos de la Personalidad*. Barcelona: Ars Médica.

Complementària

Barrantes-Vidal, N., Colom, F., Claridge, G. (2001). Temperamento y personalidad en los trastornos bipolares (p. 227-256). En: E. Vieta (Ed.) *Trastornos Bipolares: Avances Clínicos y Terapéuticos*. Madrid: Editorial Médica Panamericana.

Beck, A., Freeman, A. (1995). *Terapia Cognitiva de los Trastornos de la Personalidad*. Barcelona: Paidós Ibérica.

Cervera, Haro, Martínez-Raga. (2005). Trastorno límite de la personalidad. Paradigma de la comorbilidad psiquiátrica. Madrid: Editorial Médica Panamericana.

Claridge, G. (1995). *Origins of Mental Illness. Temperament, Deviance and Disorder*. Cambridge, MA: Malor Books.

Clark, D.M., Fairburn, C.G. (Eds.) (1997). *Science and Practice of Cognitive Behaviour Therapy*. Oxford: Oxford University Press.

Cloninger, C.R., Przybeck, T.R., Svrakic, D.M., Wetzel, R.D. (1994). *The Temperament and Character Inventory (TCI): A Guide to its Development and Use*. Missouri: Center for Psychobiology of Personality.

Costa, P.T., Widiger, T.A. (1994). *Personality Disorders and the Five-Factor Model of Personality*. Washington, DC: American Psychological Association.

Gabbard, G. (2002). *Psiquiatría Psicodinámica en la Práctica Clínica*. 3a ed. Editorial Médica Panamericana.

Gunderson, J.G. (1984). *Borderline personality disorder*. Washington: American Psychiatric Press.

Kantor, M. (2003). *Distancing: Avoidant Personality Disorder*. Ed. Praeger.

Kaplan, H.I., Sadock, B.J., Grebb, J.A. (1996). *Synopsis de Psiquiatría*. Madrid: Panamericana.

Linehan, M.M. (1993). *Cognitive-Behavioral Treatment of Borderline Personality Disorder*. New York: Guilford Press.

Livesley, W.J. (2003). *Practical management of personality disorder*.

Loranger, A.W., Janca, A., Sartorius, N. (1997). *Assessment and Diagnosis of Personality Disorders. IPDE*. Cambridge: Cambridge University Press.

Miller, W.R., Rollnick, S. (eds.) (1996). *Motivational Interviewing*. New York: The Guilford Press.

Matthews, G., Deary, I.J. (1998). *Personality Traits*. Cambridge: Cambridge University Press.

Millon, T. (1998). *Trastornos de la Personalidad. Más allá del DSM-IV*. Barcelona: Masson.

Millon, T., Davis, R. (2002). *Trastornos de la Personalidad en la Vida Moderna*. Barcelona: Masson.

Nathan, P.E., Gorman, J.M. (1998). *A guide to Treatments that Work*. New York: Oxford University Press.

Obiols, Subirà, S., Barrantes-Vidal, N. (1999). Trastornos de la personalidad (p. 249-259). En: J.A. Cervilla y C. García-Ribera (Eds.), *Fundamentos Biológicos en Psiquiatría*. Barcelona: Masson. Colección Psiquiatría Médica.

Othmer, E., Othmer, S.C. (1996). *DSM-VI: La Entrevista Clínica. Tomo I: Fundamentos*. Barcelona: Masson.

Othmer, E., Othmer, S.C. (1996). *DSM-VI: La Entrevista Clínica. Tomo II: El Paciente Difícil*. Barcelona: Masson.

Organización Mundial de la Salud (1992). CIE-10. *Trastornos mentales y del comportamiento. Descripciones clínicas y pautas para el diagnóstico*. Madrid: Meditor.

Pelechano, V., de Miguel, A., Hernández, M. (1995). Trastornos de personalidad. A: Belloch, A., Sandín, B., Ramos, F. (eds.): *Manual de Psicopatología*. Madrid: McGraw-Hill.

Raine, A., Lencz, T., Mednick, S.A. (1995). *Schizotypal Personality*. Cambridge: Cambridge University Press.

Riemann, F. (1978). *Formas básicas de la angustia. Un estudio de Psicología Profunda*. Barcelona: Herder.

Valdés, M. (2002). Trastornos de Personalidad. A: Vallejo, J. (ed.): *Introducción a la Psicopatología y la Psiquiatría* (5ªed). Barcelona: Masson-Salvat.

Valdés, M. (1995). Personalidad obsesiva. A: Vallejo, J. (ed.): *Estados Obsesivos*. Barcelona: Masson.